

Inhoud

Voorwoord	9
Dankwoord	13
Inleiding	15
1 Psychotherapie voor mensen met een beperking	20
1.1 Persoonsbeeld als ondersteunend kader voor psychotherapie bij kinderen en jongeren met een beperking	20
1.2 Noodzaak en nut van psychotherapie in de begeleiding van kinderen en jongeren met een beperking	22
1.3 Psychotherapeutische werkrelatie en werkkader bij kinderen en jongeren met een beperking	24
1.4 Besluit	26
2 Krachtgericht kijken: over veerkracht en levenskwaliteit	28
2.1 Inleiding	28
2.2 Levenskwaliteit	28
2.3 Veerkracht	30
2.4 Kracht van veerkracht	31
2.5 In de praktijk	32
2.6 Besluit	33
2.7 Aan de slag	34
3 Gehechtheid	36
3.1 Inleiding	36
3.2 Wat?	36
3.2.1 (Veilige) gehechtheid	36
3.2.2 Onveilige gehechtheid	38
3.2.3 Gehechtheid en handicap/ziekte	40

3.3	Hoe?	44
3.3.1	Algemeen kader en basishouding	44
3.3.2	Structuur, grenzen en voorspelbaarheid	52
3.4	Samen zorg dragen	54
3.5	Besluit	56
3.6	Aan de slag	56
4	Identiteitsontwikkeling bij mensen met een beperking	60
4.1	Inleiding	60
4.2	Wat is identiteit?	60
4.3	Identiteitsontwikkeling	62
4.4	Identiteitsontwikkeling bij mensen met een beperking	64
4.4.1	De jongere zelf	65
4.4.2	Invloed van de ouders en context	66
4.4.3	Invloed van de maatschappij	68
4.5	In de praktijk	73
4.5.1	Van realistisch naar positief zelfbeeld	73
4.5.2	Kruispuntdenken als uitgangspunt	74
4.6	Besluit	77
4.7	Aan de slag	77
5	En verder... helden blijvend op weg	80
5.1	Inleiding	80
5.2	Trauma bij degeneratieve aandoeningen of chronische ziekte	81
5.2.1	Toekomstig trauma	81
5.2.2	Ervaringen van trauma in het dagelijks leven	82
5.2.3	Symptomen van trauma: in de praktijk	82
5.3	Samen met helden op weg	86
5.3.1	Begeleiding	86
5.3.2	Hulpverlening en machteloosheid	90
5.3.3	Als het levenseinde in zicht komt	92
5.4	Besluit	92
5.5	Aan de slag	93
6	Context: werken in verbinding	96
6.1	Inleiding	96
6.2	Belang van werken met de context	97

6.2.1	Ruimte geven aan het kind	97
6.2.2	Leefwereld van de cliënt en de context	99
6.2.3	Multigestresseerde context	100
6.3	Context van kinderen en jongeren met een beperking	100
6.3.1	Extra uitdagingen van het ouderschap	100
6.3.2	Netwerk	102
6.3.3	Gehechtheid en rouw	103
6.4	Hulpverlening in context	105
6.4.1	Verbinding zoeken	105
6.4.2	Extra aandacht voor multigestresseerde gezinnen	107
6.5	Besluit: vanuit de praktijk	109
6.6	Aan de slag	110
7	Ondersteunde communicatie als hulpmiddel bij psychotherapie bij mensen met een matig verstandelijke beperking	112
7.1	Inleiding	112
7.2	Enkele voorbeelden	112
7.3	Ondersteunde communicatie: SymWriter	114
7.4	Bijkomende therapeutische effecten	118
7.5	Ontwikkeling van de communicatie	118
7.6	Algemene tips rond communicatie	122
7.7	Besluit	123
7.8	Aan de slag	124
8	Psychotherapie	126
8.1	Inleiding	126
8.1.1	Therapie: algemeen kader	126
8.1.2	Emoties bij kinderen en jongeren met een beperking	127
8.1.3	Emotieregulatie	133
8.1.4	Ondersteuning van de context	135
8.2	Diagnostiek	136
8.2.1	Integratieve diagnostiek	136
8.2.2	Belevingsonderzoek	138
8.2.3	Sociale en emotionele ontwikkeling in kaart	140
8.3	Pretherapie	141
8.4	Speltherapie	142
8.5	Gesprekstherapie	145

8.5.1	Lichamelijk ervaren	146
8.5.2	Taal van de Duplo-poppen	147
8.6	Ouder-kindtherapie	149
8.7	Creatieve werkvormen	152
8.8	Medicatieondersteuning als deel van de therapie	155
8.9	Besluit	156
8.10	Aan de slag	157
Literatuur		159
Over de auteurs		167